

מח ואקד ואשתחיה ליהוה ואברך
את יהוה אלהי אדני אברהם אשר
הנחני בדרך אמת לקחת את בת
אחי אדני לבנו: מט ועתה אם
ישכם עשׂים חסד ואמת את
אדני הגידו לי ואם לא הגידו
לי ואפנה על ימין או על שמאל:
ויעז לבן ובתואל ויאמרו מיהוה
יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע
או טוב: נה הנה רבקה לפניך קח
ולך ותהי אשה לבן אדניך כאשר
דבר יהוה: נה ויהי כאשר שמע עבד
אברהם את דבריהם וישתחו ארצה
ליהוה: חמישי נה ויצא העבד כלי כסף
וכלי זהב וכנדים ויתן לרבקה ומגדנת
נתן לאחיה ולאמה: נה ויאכלו וישתו
הוא והאנשים אשר עמו וילינו
ויקומו בפקד ויאמר שלחני לאדני:
נה ויאמר אחיה ואמה תשב הנער
אתנו ימים או עשור אחר

* הנערה קרי

שפתי חכמים

ת* יש מקשים והלא גם בבני יעקב כתיב (להלן לו יג) ויענו בני יעקב
את שכם. ואין כאן קושיא דשם בבני יעקב אפשר שלא היה מענה בפני
יעקב בעת ההיא, מה שאין כן כאן דכתיב ויען לבן ובתואל, הרי שאף
בפני בתואל היה מענה ההיא אלא שלבן הקדימו מפני רשעתו. (דברי דוד):
ת** בב"ר מה' יצא הדבר, מהיכן יצא, רבנן אמרו ותהי אשה לבן
אדוניך כאשר דבר ה' קשה חרא דלבן ובתואל אמרו זה הפסוק אי"כ
היכן דיבר ה', אלא צריך לומר דהכי קאמר שרבקה לא הורגלה לצאת
לשאוב מים ובפרט שהיתה קטנה בת שלש שנים ובאותו פעם יצאה,
ממילא היתה גורת המקום: עור' י"ל כפשוטו מאחר שהרבה בנות
העיר יוצאות לשאוב מים ואפשר לומר שאילו אמרתי גם לאחרת השקיני
נא גם כן היתה משיבה שתי אדוני וגו', ואירע הדבר שאמרתי לרבקה,
מה מוכח שמה' יצא הדבר שזימנה לך לומר לה ולא לאחרת.
(נחלת יעקב): א וא"ת למה לא פירש רש"י כן לעיל גבי ויקד

מח וברעית וסגדית קדם יי
וברכית ית יי אלהה דרבוני
אברהם דרבוני באורח קשוט
למסב ית בת אחיה דרבוני
לברה: מט וכען אם איתכון
עבדין טיבו וקשוט עם רבוני
חוו לי ואם לא חוו לי ואתפני
על זמינא או על שמאלא:
ו ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן
קדם יי נפק פתגמא לית אנחנא
זקלין למללא עמך ביש או טוב:
נא קא רבקה קדמך דבר ואיזיל
ותהי אמתא לבר רבונך קמא די
מלל יי: נב והוה פד שמע
עבדא דאברהם ית פתגמיהון
וסגד על ארעא קדם יי:
גג ואפק עבדא מנין דכסף ומנין
דדקב ולבושין ויהב לרבקה
ומגדנין ויהב לאחיהא ולאמה:
נד ואכלו ושתאו הוא וגו' ובריא
די עמה ובתו וקמו בצפרא
ואמר שלחני לנת רבוני:
נה ואמר אחיהא ואמה פתיב
עולמתא עמנא עדן בעדן או
עסרא ירחין פתר פן תיזיל:

תולדות ובית אהרן והוספות

[מט] כ"ר פ"ס ט, [נ] מו"ק י"ט, ירושלמי קטע
פ"ו ג, כ"ר פ"ס י פס"ח ג, שו"ט פני"ט, פקדי
דרי"א פט"ו, [נא] כ"ר פ"ס י פקדי דרי"א טט,
[נג] כ"ר פ"ס י"א, [נד] פקדי דרי"א טט,
[נה] כמותט טו, נדרים לו, כ"ר פ"ס יב

רש"י

(מט) על ימין. מננות ישמעאל: על שמאל.
מננות לוט, שהיה יושב לשמאלו של אברהם (כ"ר ט ט):
(י) ויעז לבן ובתואל. רשע היה, וקפץ להשיב
לפני אביו ת*: (לא נובל דבר אריך. למאן דנזר
הזה, לא על ידי משונת דבר רע, ולא על ידי משונת
דבר הגון וניכר (ס"א לפי שניכר) שמה' [נ"א לפי
שמה'] ילא הדבר ת**, לפי דרכין שזמנה לך:
(נג) וישתחו ארצה. מכאן שמודיס על נשורה
טובה א (כ"ר ט ו): (גג) ומגדנות. לשון מגדיס,

קידושין ממש שרי למיכתב וכ"ש שטרי פסיקתא⁴⁶³.

שמא יקדמונו אחר ברחמים. פי' שהזכות מבטל הגזירה והזכות שבשעת המולד.

אי חזיא לך לא אזלא מינך. וק"ל והא איהו סבר שיכול אחר להקדימו ברחמים, וי"ל דאין הכי נמי, אלא הכי בעי למימ' דמשום הא מילתא בעלמא דקאמ' לא רווח לה כי צריך רחמי וזכויות, אי נמי דמילתא בעלמא אמ' לה כי הכיר בחכמתו שאינה טובה לו והיינו דא"ל נמי. לא אמרי לך לא תיבעי רחמי⁴⁶⁴ עלה דמילתא, כלו' להכי אמרי לך לא תיבעי עלה רחמי שהייתי יודע ומכיר כי סופך להתחרט בה.

ולא אמרן אלא דלא הדר נבט. פי' ולא אמרי' דכי פסיק ביני ביני שלא מחמת יראה דלא הוי קול, אלא היכא דלא הדר ונתעורר בכח כדמעיקרא, אבל הדר⁴⁶⁵ כדמעיקרא ודאי בדקו במילתא ודידעא להו דקושטא הות⁴⁶⁶. ורש"י ז"ל גורס⁴⁶⁷, [ולא אמרן אלא דהדר נבט כלו']⁴⁶⁸, ולא אמרן דכי פסק מחמת יראה קלא הוא וחיישינן ליה אלא דהדר נבט, אבל לא הדר נבט כדמעיקרא לא חיישי' ליה, והראשון יותר נכון, והיא גירס' נוסחי דוקגי.

ולא אמרן אלא דלית ליה אויביים אבל אית ליה אויביים מעיקרא לית לן בה. כך הגירסא בספרים⁴⁶⁹, ונקט תלמודא מעיקרא לאפוקי דאי בקלא קמא לא הוו אויביים ולבתר דפסק והדר נבט הוו אויביים לא חיישינן לאויביים, ורש"י ז"ל לא גריס ליה דלעולם חיישי' לאויבי' ואפי' לא פסק כלל וכ"ש היכא דפסק דחיישי' דלמא אויביים אנבטוה.

ת"ר כותב אדם תפילין וכו'. כבר נחלקו רבותי בעלי התוספות ז"ל אם מניחים תפילין במועד, ויש אומרי'⁴⁷⁰ שאין זמן תפילין בימים טובים מפני שיש בהן אות ג"כ, בפסח אות של חמץ, ובסוכות של סוכות ולולב⁴⁷¹, והיינו דאסרי' הכא לכתו' תפילי' במועד לאחרים משום דלא צריכי ליה למועד ומוזוה דומיא דתפילי', ומי' לגרמיה שרינן ליה כדי שיהיו מוזמני' לו לאחר המועד, וזה דעת רבי' יצחק ז"ל⁴⁷², אבל רבי' שמשון ורבי' יהודה ז"ל כתבו דמועד זמן תפילין דעיקר האות היינו בימים שיש בהן עיקר המצות והן אסורין בעשיית מלאכה⁴⁷³, והביאו ראיה מן הירושלמי שאמרו על שמועתנו⁴⁷⁴, חד בר נש דאבד תפילי', אתא לספרא לקמיה דרבא בר בר חנא, א"ל זיל תב ליה תפילך וכתוב לנפשך, דתניא כותב אדם תפילין לעצמו אתא לקמיה דרב, א"ל זיל כתו' ליה להדיא, ואמרי' מתנית' פליגא עליה דרב, ואמרי' פתר ליה להניח, פי' פתר לה רב למתניתא בעושה להניח עד לאחר המועד, אבל בזה שאבד תפיליו וצריך להם במועד כותבין לו לגמרי. והא דפסיק ותני סתמא משום דפשיטא ליה לתנא דלצורך המועד לכ"ע שרי, ואע"פ⁴⁷⁵ שלא לצורך המועד התירו לעצמו כדי שיהיו מוזמני' לו ולאחרים אסרו בשכר שלא יהא נראה כעושה משום הרוחת שכר כדפרש"י ז"ל⁴⁷⁶, ומוזה הטעם התירו כדי פרנסתו, פי' כשיוציא השכר בצרכי המועד, ואע"פ שיש לו מה יאכל, דאי בשאין לו מה יאכל כל מידי נמי שרי כדאיתא בפ"ב⁴⁷⁷. ונראה דברי רבי' שמשון ז"ל, דכל היכא דאמרי' בתלמודא שבתות וימים טובים, היינו ימים טובים ממש כדאית' במס'

470 תוס' כאן ועירובין צו, א ד"ה ימים בשם בה"ג, וכ"כ בכ"מ בדעת הרמב"ם יו"ט פ"ו הי"ג תמים דעים סי' מ שו"ת הרשב"א ח"א סי' תרצ ועוד. וכ"פ המחבר בשו"ע סי' לא ס"ב. 471 במאי דנקט רבנו, ולולב" צ"ע דהרי לולב כל שבעה במדינה הוא מדרבנן, ובשאר הראשונים בהער' הקדומה לא כתבו הטעם של לולב. 472 וכ"כ הר"ן בשם הראב"ד, ועי' שו"ת הרא"ש כלל כג אות ג. 473 כ"ה דעת ספר התרומה הל' תפילין רא"ש הל' תפילין הגה"מ תפילין פ"ד ה"י בשם רבנו שמשון רבנו ברוך רבנו שמחה ועוד. וכ"פ הרמ"א בשו"ע שם, ועי' שו"ת מערכת חתה"מ אות יו. 474 בפ"י ה"ד. ועיי' שם בשינויים קלים. 475 צ"ל: ואפילו, כ"ה בכ"י ב. 476 ית, ב ד"ה לעצמו. 477 יג, א.

463 וכ"כ דמותר לכתוב שטר פסיקתא, ר"ח מאירי ד"ה קדושי נשים עיי' שו"ת וחדה"ר ד"ה ואגרות רשות, וכ"ה בכ"י או"ח תקמה בשם רי"ן וסמ"ק. 464 כ"ג בעין יעקב וכי"מ. לפנינו: לא אמנא לך לא תיבעי עלה דמילתא. 465 בכ"י ב, ודפ' נוסף: נבט. 466 ועי' נמוקי יבמות כה, א דכתב: וכתב הריטב"א נראין הדברים דכי פסק ביני ביני אם שתק קול ההפסק וחזר קול הראשון ונמשך יומא ופלגא וכו' חשיב לאוסרה עליו, וכ"כ שם ביש"ש סי' יח בשם רבנו עיי"ש, וכ"פ כאן בתדה"ר, ועי' מש"כ כאן בגליון בהגהות ר"ב רנשבורג. 467 כ"ג בכי"מ ופי' מס' משקין, וברש"י לפנינו ליתא. 468 מכ"י ב, ודפ'. ולפנינו נשמט מהדומות, ולא אמרן — ולא אמרן". 469 בראשונים שלפנינו לא מצאתי.

